

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "ЯКІСТЬ ЖИТТЯ"

Анотація. Розглянуто та систематизовано існуючі підходи до розуміння сутності поняття якості життя, уточнено визначення даного поняття.

Аннотация. Рассмотрены и систематизированы существующие подходы к пониманию сущности понятия качества жизни; уточнено определение данного понятия.

Annotation. Existing approaches to understanding the essence of the concept of quality of life were considered and systematized; the definition of the concept was clarified.

Ключові слова: *якість життя, потреба, цінності, населення (суспільство), особистість.*

Мета дослідження – розглянути сутність поняття "якість життя" та уточнити його визначення.

Стаття 3 Конституції України свідчить: "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави" [1]. Проте далеко не кожен громадянин України може погодитися, що він відчуває на собі дані слова. Українці часто кажуть: "не можу знайти роботу", "працюю за копійки", "пропрацювала 40 років, а натомість – мізерна пенсія", "і де вона, безкоштовна медицина?", "ніяких тобі соціальних гарантій" та багато іншого. Саме тому поняття якості життя є актуальним у наш час, зокрема для нашої країни.

Проблему якості життя населення досліджували такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Р. Арон, Бестужев-Лада І. В., Беляков В. А., Дж. К. Гелбрейт, У. Джеймс, Р. Джонсен, Магомаєв М. М., Пархоменко Л. В., Попов І. С., Суббето А. І., Тодоров А. С., Р. Фатхутдінов, Дж. Форрестер, Циганкова В. А., І. Штерффен та багато інших [2 – 16].

Термін "якість життя" вперше з'явився в книзі американського економіста Дж. К. Гелбрейта "Суспільство достатку", пізніше був використаний у роботі соціолога Д. Рисмена "Самотня юрба". Своїм введенням у політичний лексикон і, тим самим, формуванням соціального замовлення на наукову розробку цей термін зобов'язаний президентові США Дж. Кеннеді, який у "Доповіді про положення нації" у 1963 р. висунув тезу про те, що "якість американського життя повинна йти в ногу з кількістю американських товарів" [2].

Саме ці висловлювання спонукали до вивчення даного поняття, його дослідження та розвитку. Це питання стало цікавим для багатьох вчених, які давали різноманітні тлумачення. Проте, незважаючи на таке розмаїття, серед наукового співтовариства досі не існує єдиної думки. Слід розглянути погляди деяких вчених (таблиця).

Таблиця

Визначення поняття "якість життя"

Автори	Визначення
1	2
Р. Арон [3]	Якість життя – визначається ступенем розвитку рівня життя і виражається в "зростанні індивідуального доходу і в пропорційному його витрачання на предмети споживання, розкоші (або близькі до розкоші) і, зрештою, навіть на такі нематеріальні речі, як побутові послуги, культура, проведення вільного часу
Бестужев-Лада І. В. [4]	Якість життя – це сукупність ряду найважливіших цінностей. Як живеться людині, як задовольняються його потреби вищих порядків, в ім'я чого він живе, який сенс його життя, чи задоволений він своїм життям
Беляков В. А. [5]	Якість життя – економічна категорія, що відображає рівень розвитку потреб, які необхідно задовольнити для забезпечення нормальної життєдіяльності людини (як споживача), і ступінь їх задоволення через громадську трудову діяльність людини (як виробника), а так само умови для розвитку і задоволення цих потреб
Дж. К. Гелбрейт [6]	Якість життя – суспільні блага, що даються особистості зі зростанням інтелектуальних потреб
У. Джеймс [7]	Якість життя – задоволення/незадоволення суб'єктивних інтересів особистості

© Думчикова А. В., 2014

Р. Джонсен [8]	Якість життя – суб'єктивне задоволення, яке виражається або випробовуване
----------------	---

	індивідуумом у фізичних, ментальних і соціальних ситуаціях, навіть за наявності якихось дефіцитів
Магомаєв М. М. [9]	Якість життя – ступінь забезпеченості населення всім тим, що йому необхідно для задоволення його різноманітних розумних потреб. У вузькому сенсі під терміном "якість життя" Магомаєв М. М. розуміє ступінь забезпеченості населення різноманітними благами, необхідними для задоволення його розумних потреб
Пархоменко Л. В. [10]	Якість життя за своєю економічною природою – це комплексна категорія, що припускає задоволення не тільки ринкових (споживання економічних благ: продовольства, харчування, різних товарів і послуг), але і неринкових потреб (потреби в певних соціальних та громадських правах і відносинах, високих рівнях здоров'я та освіти, прийнятному стані природного середовища
Попов І. С. [11]	Якість життя – це комплексна, інтегральна характеристика економічних і неекономічних чинників, що визначають становище людини в сучасному суспільстві

Закінчення таблиці

1	2
Суббето А. І. [12]	Якість життя уособлює собою синтез матеріальних і духовно-творчих сторін життя, рівень реалізації родових сил людини, його інтелекту, творчого сенсу життя. Якість життя є складною і суперечливою системою єдності духовних, інтелектуальних, матеріальних, соціокультурних, науково-освітніх, екологічних і демографічних компонентів життя як окремої людини, сім'ї, народу, так і суспільства в цілому людства
Тодоров А. С. [13]	Якість життя – комплексна інтегральна характеристика становища людини в різних соціальних системах, що виражає ступінь його соціальної свободи, можливостей всебічного розвитку, сукупність культурних і духовних цінностей, наданих у його розпорядження
Р. Фатхутдінов [14]	Якість життя – системне поняття, що характеризує кінцевий результат, насамперед якості роботи, законодавчої, виконавчої та судової влади держави
Дж. Форрестер [15]	Якість життя – ступінь задоволення матеріальних і духовних потреб (результат комбінації різних статистичних величин: рівня злочинності, безробіття, доходів і споживання)
Циганков В. А. [16]	Якість життя – це сукупність життєвих цінностей, що характеризують види діяльності, структуру потреб, умови існування людини, задоволеність людей життям, соціальними відносинами і навколишнім середовищем
І. Штеффен [8]	Якість життя – управління економікою в інтересах більшості населення
Авторське визначення	Яість життя – комплекс економічних, соціальних, політичних, культурних, екологічних факторів, що впливають на умови існування людини, а також ступінь задоволеності цих характеристик

Різнорозмірність понять мають як відмінності, так і ряд спільних моментів. Серед виділених понять можна створити однорідні групи вчених, які мають схожий підхід (рисунок).

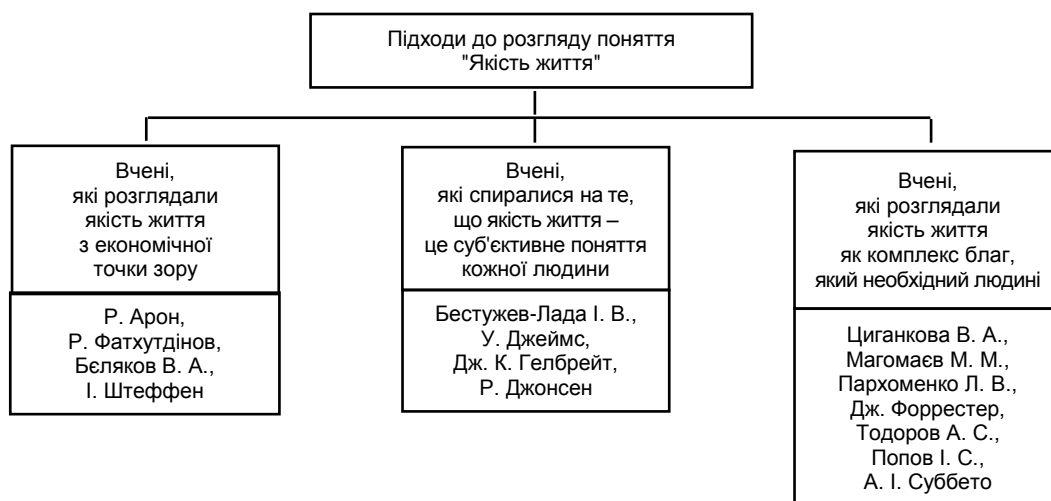

Рис. Підходи до розгляду поняття "Якість життя"

Ураховуючи розглянуті визначення сутності поняття "якість життя" та систематизовані підходи, можна дати авторське тлумачення. Таким чином, якість життя – це комплекс економічних, соціальних, політичних, культурних, екологічних факторів, що впливають на умови існування людини, а також ступінь задоволеності цих характеристик.

Науковим результатом даного дослідження є систематизація існуючих підходів та уточнення визначення поняття "якість життя" за рахунок його розгляду як необхідного комплексу благ.

Перспектива подальших наукових досліджень у даному напрямі полягає у визначенні складових якості життя населення, пріоритетних для України.

Наук. керівн. Мішина С. В.

Література: 1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141. 2. Міжнародний центр перспективних досліджень / Податкова реформа: загальне бачення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icps.com.ua/lichylnyk.html>. – Назва з екрану. 3. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Р. Арон ; общ. ред. и предисл. П. С. Гуревича. – М. : Издательская группа "Прогресс" – "Политика", 1992. – 608 с. 4. Бестужев-Лада И. В. Качество жизни. Философский энциклопедический словарь / И. В. Бестужев-Лада. – М. : Советская энциклопедия, 1983. 5. Беляков В. А. Критерии оценки качества жизни в социально-территориальных образованиях (квалиметрический анализ потребительской корзины) : автореф. дис. канд. эконом. наук. / В. А. Беляков. – Ижевск, 2006. – 82 с. 6. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество / Дж. К. Гэлбрейт ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1969. – 480 с. 7. Джемс У. Прагматизм: новое название для некоторых старых методов мышления : популярные лекции по философии / У. Джемс ; пер. с англ. – 3-е изд. – М. : ЛКИ, 2011. – 240 с. 8. Нікіфоренко В. Г. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика / В. Г. Нікіфоренко. – Одеса : Одеський нац. економічний університет, 2012. – 316 с. 9. Магомаев М. М. Качество жизни населения (теория, методология и механизмы) : дис. ... д-ра эконом. наук / М. М. Магомаев. – Махачкала, 2006. – 98. 10. Пархоменко Л. В. Качество жизни депрессивного региона: методология и управление : автореф. дис. д-ра эконом. наук / Л. В. Пархоменко. – Тамбов, 2006. – 102 с. 11. Попов С. И. Проблема "качества жизни" в современной идеологической борьбе / С. И. Попов. – М. : Политиздат, 1977. – 279 с. 12. Субетто А. И. Качество жизни, здоровье нации и безопасность государства – главные функционалы бытия и критерии социально-экономической политики государства / А. И. Субетто // Академия Тринитаризма. – 2003. 13. Тодоров А. С. Качество жизни: критический анализ буржуазных концепций / А. С. Тодоров. – М. : Прогресс, 1960. – 186 с. 14. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент : учебник / Р. А. Фатхутдинов. – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 400 с. 15. Форрестер Дж. В. Мировая динамика / Дж. В. Форрестер ; пер. с англ. – М. : Наука, 1978. – 168 с. 16. Цыганков В. А. Качество трудовой жизни в России: экономическая природа, механизм формирования : автореф. дис. ... д-ра экон. наук / В. А. Цыганков. – М., 2007. – 47 с.